

Hvor kommer jeg fra

En telefonsamtale var alt som skulle til da Ruth-Heidi Grønbeck ble adoptert bort som nyfødt baby.

Av Kita Eilertsen
Journalist
kita@altaposten.no

Adoptivbarn blir ofte veldig snille. Man vet at man har vært avvist en gang. Det gjør noe med en. Man er kanskje redd for å bli avvist en gang til. Hvis de likevel ikke vil ha meg, hvor skal jeg da?

Spør Ruth-Heidi Grønbeck. En kvinne på 47 år. En kvinne som ennå lurer på hvem hun er.

Søster eller hund

Hun er født i Hammerfest, 1. juni 1966. Barnets mor kunne ikke ha henne. Da noen fra fylket ringte ekteparet som hadde adoptert en gutt et par år tidligere, måtte de bestemme seg på dagen. På den

LITEN PIKE: Ruth-Heidi lekte ofte for seg selv, og skapte sin egen lykkelige verden med dukkene sine. (Foto: privat)

Fakta

Fakta om norsk adopsjon:

- Nærmere 30.000 kvinner adopterte vekk sine barn i årene 1918 – 1979 (kilde: Bergens Tidende)
- Toppår var 1946
- Rundt 800 adopsjoner i året til midt på 60-tallet
- I 1954 ble det forbudt å drive organisert adopsjonsformidling i Norge
- I 1964 kom et nytt rundskriv med strengere krav til adoptivforeldrene
- Innføring av folketrygd for enslige forsørgere i 1967 førte til en kraftig nedgang
- Man hadde 5 års angrerett på adopterte. Om barnet utviklet en kriminell adferd eller hadde en fysisk eller psykisk skavank, kunne det returneres. Denne loven ble opphevet i 1986.
- Fra midten av 70-tallet gikk antall utenlandsadopsjoner forbi antall norskadopsjoner
- Etter 1980 skjer de fleste adopsjoner i forbindelse med barnevernssaker
- 1986: Adopterte får rett til innsyn.

tiden hadde de snakket om å få en hund.

– Ville de ha en jente? Vel, de hadde egentlig ikke tenkt å ha flere barn. Broren min fikk bestemte – ville han ha en lillesøster – eller en hund? Slik gikk det til at jeg kom til nettopp den familien, forteller Ruth-Heidi Grønbeck.

Hun er født i Hammerfest av en mor fra Loppa kommune, adoptert til og vokst opp i Honningsvåg. Nå bor hun i Hedalen, er gift og har tre barn. Mye i livet har falt på plass. Men hvem hun egentlig er, mangler. Leting i arkiver har ført henne frem til den biologiske moren og hennes familie. De fleste bor i Alta og Øksfjord. Hun har møtt sin biologiske bestemor.

Sin egen mor, som ikke bor i Finnmark lenger, har hun derimot ikke lykkes i å komme i kontakt med.

– Jeg har funnet frem til min mors familie, og de har tatt godt imot meg og min eldste sønn. Jeg har også funnet frem til min mor. At min mor ikke vil ha noe med meg å gjøre er sårende, synes Ruth-Heidi.

Det er så mye hun vil vite. Hun hadde jo aldri valgt å bli adoptert bort. Men hun skjønner også at det kan være såre ting fra fortiden som gjør det så vanskelig for moren.

Tatt godt imot

Hennes egen sønn er nå voksen, og går på skole nordpå. Han har også truffet deler av sin biologiske familie.

– Der har det vært full klaff, så blod er nok tykkere enn vann, tross alt, tenker Ruth-Heidi.

Ruth-Heidi skulle så gjerne ha møtt moren, snakket med henne og fått noen svar. Hun bærer ikke nag til henne for det som skjedde. Hun vil bare vite hvem hun er. Men selv om hun har forsøkt å

finne henne, sende brev og bilder av seg selv og barnebarna, så har hun ikke lyktes.

– Jeg vet jeg har arvet noe etter min mor. Staheten har jeg i hvert fall, ler hun.

Hun har også fått høre at hun ligner på sin mors familie.

– Alt jeg ville, var å få til et møte med henne, så jeg kunne få vite hvor jeg kom fra og hvem jeg var. Men hun ønsket ikke å møte meg, sukker hun.

Ikke alle adopsjoner er gode

Gjennom årenes løp har hun ofte lurt på hvem hennes biologiske foreldre er.

– Broren min lurte ikke så mye på det. Han sa alltid at han hadde de foreldrene han hadde og kjente. For meg var det vanskeligere, forteller hun.

Det var nemlig ikke bare idyll i hjemmet deres. Faren kunne være svært humørsyk og vanskelig, og det gikk gjerne utover familien. Hun spurte en gang en i sosialnemnda om hvordan de kunne gi adoptivfaren to barn, når de visste hvordan han var. Da fikk hun til svar at han hadde vært fin en periode, så de valgte å tro det ville gå bra.

– Og så ble dere jo en slik trøst for deres mor, sa hun, forteller Ruth-Heidi.

Ruth-Heidi har tenkt en del på det, at det faktisk ikke er alle adopsjoner som burde vært gjort. Det er ikke alltid det har vært til beste for barnet.

– Men hva er det beste for barnet? Det er ikke godt å vite. Men jeg tror i alle fall ikke det var lurt å bare adoptere bort barn ved å ta en telefon, slik det skjedde på 60-tallet, fastslår hun.

Utenfor Alta

Det Ruth-Heidi vet, er at moren

hennes vokste opp på et bitte lite sted utenfor Alta. Ruth-Heidis mor var eldst i en stor søskenflokk.

– Da min mor skulle ha meg, jobbet hun i Hammerfest, forteller Ruth-Heidi.

– Familien visste at hun skulle ha barn, og det gikk rykter om at hun hadde fått en gutt, forteller hun.

En gang fortalte Ruth-Heidis mamma, adoptivmor, om hennes biologiske mor. Hun visste nemlig navnet hennes, og hadde en gang sett henne på en kafé i Hammerfest.

– Mer vet jeg ikke. Og jeg vet ikke hvorfor jeg ble adoptert bort, sier hun. Hun sitter igjen med en adopsjonsbevilgning, og en legeattest der det står at «barnet viser god trivsel».

– Det var godt jeg viste god trivsel, ellers kunne de ha sendt meg tilbake. Det var nemlig bytterett på adoptivbarn, forteller hun.

En annen ting hun vet, er at hennes mor aldri fikk noen flere barn.

Hun og broren har fleipa en del med dette at han skulle nok ha tatt den hunden for det hadde jo vært mye artigere, eller så kunne han ha returnert henne etter ei stund. Men de er begge to veldig glade for valget han gjorde, så de har hverandre.

Broren fant

Da Ruth-Heidi begynte å søke sine røtter, fattet etter hvert også broren interesse for det samme.

Han visste at moren var fra Kirkenes. Fylkesmannen fant ingen mappe på han. De sa at han kanskje ikke var adoptert. Det var

ikke før han tok kontakt med Busetat i Oslo, at det ble fart i saken. I dag har han funnet sin biologiske mor og fått kontakt med henne.

– Det var en vellykket gjenforening der, sier søsteren.

Vil sette fokus

Den største grunnen hun har til å stå frem med sin historie, er at hun ønsker å sette et søkelys på hva som er gjort, slik at man kan bli bedre i fremtiden. Bedre i stand til å ta vare på barna.

Hun er helt bestemt på at den oppveksten hun har hatt, har gjort henne sterkere til å takle sitt eget voksenliv, sin familie og sine barns oppvekst.

– Jeg har alltid følt et savn etter å få vite hvem min biologiske familie var. Spesielt siden jeg hadde det vanskelig hjemme, forteller hun.

Dette savnet synes hun man skal tenke litt over, når man i dag kan få barn på så mange forskjellige måter. Hun synes det er en menneskerett for alle å få vite hvem de biologiske foreldrene er.

Hjemme i stua i Hedalen går hverdagslivet som hos familiefolk flest. Det er kjøring til og fra trening og skole, jentene Emma og Ronja på 8 og 13 år, spiller piano, tromme og kornett. Eldstesønnen Petter spiller euphonium.

– De er alle veldig musikalske, i motsetning til meg. Kanskje det er noe de har fra sin bestemor? ler Ruth-Heidi.

Et evig savn

– Vi har alle et behov for å finne ut hvem vi er. De adopterte har et sort hull i seg. De føler seg ofte veldig ensomme. Selv med mann

Skulle vært krav

I 1964 kom det tydelige krav til adoptivforeldre. I 1966 ble Ruth-Heidi adoptert bort – etter en kort telefon.

Selv om det i 1964 kom et statlig rundskriv med tydelige krav til adoptivforeldre, ble altså Ruth-Heidi i 1966 adoptert bort bare med en enkel telefonsamtale.

Det er mulig familien allerede var godkjent siden de hadde et adoptivbarn fra før.

Før 1964 hadde det vært minimal kontroll og minimale krav til adoptivforeldre. Man trengte bare å bevise at økonomien og helsa var god.

Det ble lagt større vekt på evnen til å vise omsorg.

I tillegg til vigselattest og skatteseddel, måtte man nå også vise til vandelattest fra politiet, legeattest og gagnserklæring. Foreldrene skulle bli innkalt til flere samtaler, både sammen og hver for seg, for å få lov til å adoptere et barn. I

tilllegg skulle hjemmebesøk gjennomføres.

I rundskrivet fra 1964 sto det også (referert fra Bergens Tidende):

«Men får formidleren mistanke om at adopsjonen f.eks. skal redde et ekteskap som holder på å gå i stykker, eller helbrede dårlige nerver hos en eller begge ektefellene, bør sakene avvises. Adoptivsøkere som møter med kravinnstilling til barnet, bør også avvises.»

– Dette er veldig rart. Mine foreldre søkte aldri etter et til adoptivbarn. De ble bare tilbudt meg, sukker Ruth-Heidi Grønbeck.

Og selv om adoptivbarn fikk rett til innsyn i sine mapper i 1986, har hun ikke klart å få ut sin mappe. Hun har fått tak i selve adopsjonsbevilgningen, og en rapport fra kommunelegen. Men prosedyrene rundt, vedtak og oppfølging, har hun ikke funnet. Spørsmålet er, om det i det hele tatt finnes.

ADOPTIVBARN: Ruth-Heidi sammen med storebror og mormor.

Fra?

Ønsker kontakt

Altaposten ønsker å komme i kontakt med noen som kan fortelle noe om denne mørke delen av vår adopsjonshistorie.

Vi vil gjerne komme i kontakt med noen som har noe å fortelle, historier fra eget liv, som har jobbet som jordmor eller sykepleier, eller vært med og ta vanskelige avgjørelser i sosialstyret.

Hvordan var det egentlig å vente barn utenfor ekteskap på 40-, 50-, 60- og 70-tallet?

Ta kontakt med journalist Kita Eilertsen, på: kita@altaposten.no eller 482 90 670.

og tre unger, selv med en adoptivbror jeg er veldig glad i, kan jeg føle det slik.

I disse dager går Ruth-Heidi faktisk og venter på en DNA-prøve. Prøven vil si noe om hvem hennes far er.

– Jeg er jo spent. Jeg vet jo ikke om jeg er polakk, hollender, slik det ble sagt. Eller om jeg er en helt vanlig finnmarking.

– Vil du forsøke å finne han?

– Det vet jeg ikke. Det er ikke sikkert.

”
Jeg vet jeg har arvet noe fra min mor. Staheten.
 Ruth-Heidi Grønbeck, adoptert

ALLTID ET SAVN: For Ruth-Heidi Grønbeck har det alltid vært et savn å få vite mer om sitt biologiske opphav. (Foto: privat)

Få som leter i Nord-Norge

Adopterte i Nord-Norge er minst på leting etter sitt biologiske opphav.

– Vi sliter med å fange opp de i nord. Vi vet at det er mange fler. Vi vet at de er der, men vi vet ikke hvorfor de ikke er med, sier Ruth-Heidi Grønbeck.

Selv har hun funnet god støtte i foreningen «Adopterte». Det er godt å møte likesinnede, andre som har gjort seg ulike tanker og erfaringer om det å være norskadoptert.

Det er også mange ulike erfaringer rundt det å få innsyn i sine saker. Det ligger mange adoptivsaker gjemt bort i bortgjemte arkiver og kjellere. Grønbeck håper de kan komme i kontakt med flere adopterte gjennom artiklene i Altaposten.

– Jeg håper adopterte som leser dette,

vil ta kontakt om de føler foreninga kan gjøre noe for dem, sier hun.

– Jeg tror det er viktig at samfunnet er i stand til å ta imot det som kan komme, nå som det er mer og mer fokus på eggdonasjon, sæddonasjon og surrogatmødre. Det gjør noe med oss som er adopterte, å ikke vite hvor vi kommer fra, fastslår hun.

Mapper i kjelleren

– Vi har ikke så mange henvendelser i året, fra adopterte som leter etter sine mapper. Men det har blitt noen flere den siste tiden, sier Tove Mette Andreassen hos Fylkesmannen i Finnmark.

Hun har nylig begynt å jobbe med disse sakene, og kan fortelle at det er ganske vanskelig å finne frem til hver enkelt sak. De ligger arkivert i kjelleren. Og de er ikke arkivert etter emne eller kronologisk. Alt er oppført med datidens hånd-

skrift.

– En kan ikke søke etter adopsjoner, og så finne alle på et sted. En må gå på hver enkelt sak, se hva den handler om, og så finne frem til den i det gamle arkivet i kjelleren, forteller hun.

Det er heller ikke lett for Altaposten å finne frem til for eksempel hvor mange adopsjoner som fant sted.

At det har blitt flere henvendelser de siste par årene, skyldes kanskje programmer som «Tore på sporet» og andre slektsforskningsprogrammer.

– Vi har nok rundt 20 henvendelser i året. Ikke alle er like lette å finne ut av, sier Andreassen.

Hun sier de fleste som nå tar kontakt, gjør det i forbindelse med arvesaker. De ønsker å finne ut om det er en riktig adopsjon. Det er adoptivforeldrene en arver, ikke de biologiske foreldrene.

ØNSKER FLERE: Foreningen Adopterte ønsker kontakt med flere norskadopterte i Finnmark og Nord-Norge.

Foreningen «Adopterte» er landsomfattende, og en kan finne ut mer ved å gå inn på hjemmesiden deres, www.adopterte.no. Telefonnummeret til foreningen er 400 65 488.